

4. Гуменюк В.А. Адміністративно-правове регулювання здійснення органами внутрішніх справ дозвільної системи: дисертація, канд..юрид.наук: 12.00.07. – Харків, 1999. – 211 с., 138-139.

ОЗЕРНА Ірина,
*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри державно-правових дисциплін та
публічного управління, Донецький
державний університет внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна*

МІСЦЕ І РОЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ В ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Швидка зміна умов сьогодення викликає потребу у появі нових, розвитку і належного юридичного закріплення вже існуючих соціальних і державних інституцій. Важливе місце в обороноздатності держави відводиться територіальній обороні, а тому унормування її діяльності новим законодавчим змістом, через воєнну агресію росії, набуває особливої актуальності.

Збройна агресія Російської Федерації проти України, що супроводжувалася повномасштабним застосування воєнної сили 24 лютого 2022 року, а також блокадою її портів, узбережжя, повітряного простору, змусила Україну перейти до всеохоплюючої оборони, яка передбачає підтримання певного балансу та синергії воєнних і невоєнних засобів для забезпечення безпеки України. У такій ситуації військове керівництво держави, органи місцевого самоврядування змушені були вживати активних заходів щодо прискореного формування Сил територіальної оборони ЗСУ, добровольчих формувань територіальних громад та всеохоплюючого залучення громадян до національного спротиву агресору [6, с. 288].

Правові основи оборони держави закріплено у Конституції України, Законах України «Про оборону України», «Про національну безпеку», «Про Збройні Сили України», «Про основи національного спротиву» тощо.

Відповідно до статті 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України (далі – ЗСУ)[1].

Закон України «Про оборону України» визначає, що оборона України базується на готовності та здатності органів державної влади, усіх складових сектору безпеки і оборони України, органів місцевого самоврядування, єдиної державної системи цивільного захисту, національної економіки до переведення, при необхідності, з мирного на воєнний стан та відсічі збройній агресії, ліквідації збройного конфлікту, а також готовності населення і території держави до оборони [2].

Підтвердженням цього є і норма ч.1 ст.1 Закону України «Про національну безпеку», яка визначає сектор безпеки і оборони як систему органів державної влади, ЗСУ, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України. Та відноситься до сил оборони ЗСУ, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави [3].

Вищенаведене знайшло своє відображення і у Законі України «Про Збройні Сили України», відповідно до змісту ст.1. якого, відображаючи функції ЗСУ сказано, що ЗСУ це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної

цілісності і недоторканності. ЗСУ забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. З'єднання, військові частини і підрозділи ЗСУ відповідно до закону можуть залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, безпеки та захисту критичної інфраструктури, здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період, заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях. Зазначаючи в структурі ЗСУ наявність окремих родів сил ЗСУ, серед яких і сили територіальної оборони [4].

Визначення сил територіальної оборони ЗСУ як окремого роду сил ЗСУ, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони відбувається саме в Законі України «Про основи національного спротиву» [5].

Причому, як вбачається, Закон України «Про Збройні Сили України» не визначає територіальну оборону серед функцій ЗСУ, а ст. 18 Закону України «Про оборону України» щодо територіальної оборони містить відсильну норму, вказуючи, що територіальна оборона України організовується та здійснюється відповідно до Закону України "Про основи національного спротиву" з урахуванням особливостей, визначених законодавством про оборону, мобілізацію та правовий режим воєнного стану.

Отже, роль і місце територіальної оборони в обороноздатності держави є зрозумілою якщо мова йде про територіальну оборону, як військову складову Сил територіальної оборони ЗСУ. Проте аналіз змісту Закону України «Про національний спротив» дає підстави для висновку, що поняття територіальної оборони, наведене у законі не обмежується розумінням територіальної оборони лише як складової ЗСУ - окремого роду сил сектору оборони, оскільки виходячи із змісту норм закону її можна розглядати і як:

- органи військового управління, військові частини Сил територіальної

оборони Збройних Сил України, інші сили і засоби сил безпеки та сил оборони, які залучаються до виконання завдань територіальної оборони (військова складова територіальної оборони);

- систему загальнодержавних, воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються у мирний час та в особливий період з метою протидії воєнним загрозам;

- складову національного спротиву, як комплексу заходів, які організовуються та здійснюються з метою сприяння обороні України шляхом максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України;

- систему державних органів, органів місцевого самоврядування, які залучаються до територіальної оборони (цивільна складова територіальної оборони);

- добровольчі формування територіальних громад, які залучаються до територіальної оборони та штаби зон (районів) територіальної оборони (військово-цивільна складова територіальної оборони).

Саме тому, продовженням наукових пошуків буде дослідження змісту складових такого інституту як «територіальна оборона» та визначення місця і ролі всіх елементів в обороноздатності держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. №254к/96-ВР.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80?find=1&text#Text> (дата звернення: 28.09.2022)

2. Про оборону України: Закон України від 6 груд. 1991 р. №1932-ХІІ.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 28.09.2022)

3. Про національну безпеку : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 28.09.2022)

4. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 груд. 1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 28.09.2022)

5. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 лип. 2021 р. №1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 28.09.2022)

6. Троянський О. А. Правові засади участі громадян в територіальній обороні України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2022. Вип. 71. С. 286-292.

САХНО Артем,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, м. Кропивницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА МИРНІ ЗІБРАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Право на мирні зібрання виступає основоположним правом людини, законодавче забезпечення й успішна реалізація якого слугують показником рівня демократичного розвитку будь-якої країни.

Право на мирні зібрання дістало нормативного закріплення у статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, відповідно до якої кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за